

Conclusies:

- Voor een veilige uitspraak voor de ringmaat van de kleine barmstijven moeten er nog een paar honderd vogels worden gemeten. In de meeste gevallen zal echter de ringmaat 2,0 mm volstaan.
- Van de koolmees mag de steekproef ook groter. Het is zeker de moeite waard om de tarsus-dikte van pullen te bepalen.
- Voor vrijwel alle rietgorzen is het verantwoord om die met 2,3 mm te ringen.
- Interessant is om te onderzoeken hoe dik onder hoge buiten temperaturen de tarsus is.
- Aanvullend op de oproep van Henk Lichtenbelt is het interessant om de maten van bonte vliegenvanger en winterkoning mee te nemen.
- Het is interessant om uit te zoeken wat de meetvariatie is bij tarsusdikten.

Literatuur

- Jeugd H. van der, 2011. Veel variatie in vleugelmetingen. Op het Vinkentouw 122: 17-18.
- Lichtenbelt H.S., 2010. Oproep tot het meten van de tarsusdikte. Op het Vinkentouw 120: 10

Boena van Noorden, Piet van Tilburg, Jan Biemans en Carlo van Seggelen, ortolaan@kpnplanet.nl

EURING general assembly op Malta oktober 2011

Henk van der Jeugd

Eens in de twee jaar wordt door EURING de zogenaamde general assembly van aangesloten ringcentrales georganiseerd. Elke keer is één van de ruim 40 bij EURING aangesloten centrales gastheer. In 2011 viel die eer te beurt aan Malta. Van vrijdag 14 t/m zondag 16 kwamen vertegenwoordigers van 34 ringcentrales bijeen in het Mount Saint Joseph congresscentrum op Malta.

Na aankomst van de gedelegeerden op donderdag stonden vrijdag en zaterdag geheel in het teken van lezingen, workshops en discussies. Op zondag was er een excursie naar het eiland Gozo en maandag keerde iedereen weer huiswaarts.

De Maltezer ringcentrale maakt onderdeel uit van Birdlife Malta en is opgericht in 1962. Mede-oprichter Joe Sultana stond uitgebreid stil bij 50 jaar ringwerk op Malta in een boeiende lezing. Naast het ringen van trekvogels die Malta aandoen tijdens voor- en najaarstrek is het ringen van zeevogels een belangrijke bezigheid. Het is onmogelijk om bij Malta niet te denken aan het

vangen en schieten van trekvogels. De Maltezer samenleving wordt letterlijk verscheurd door dit fenomeen; vogelbeschermers en vogeljagers staan recht tegenover elkaar, soms zelfs binnen families. Hoewel er successen zijn geboekt is de situatie tegelijkertijd gepolariseerd. De tegenstellingen tussen beschermers en jagers zijn groter geworden en de strijd is verhard. Gelukkig zijn er wel een paar traditionele vogelvangers overgegaan op het vangen voor de wetenschap in plaats van voor de pot en de kooi, en zijn deze mensen in het bezit gekomen van een ringvergunning. Onder deze groep mensen, waar ontegenzeggelijk ook een boel kennis en vaardigheid schuilt, zijn mogelijk meer successen te boeken. Wat vooral op pijnlijke wijze in het oog springt is de ongebreidelde jacht met het geweer op alles wat vliegt. Ook rondom het congrescentrum op het midden van het eiland weerklinkt van 's morgens vroeg tot 's avonds laat geknal. Tijdens een koffiepauze buiten horen we in de verte geweerschoten. Als het geluid dichterbij komt zien we een visarend aankomen die krampachtig hoogte probeert te winnen om buiten het schootveld te blijven. Begeleid door geweervuur trekt de vogel over ons heen en lijkt zich te klaren. Dat ging niet op voor de jonge wespdevieën die eerder voor onze neus uit de lucht werden geschoten. We hopen dat de aanwezigheid van EURING op het eiland en de aandacht in de lokale media een klein beetje kan bijdragen aan de voortslepende discussie.

Binnen gaat het programma verder met lezingen over onder andere het CES-project. Onze eigen Christian Kampichler en Rob Robinson van de BTO laten zien welke vooruitgang geboekt is met het schrijven van pakketten binnen het statistiek programma R waarmee op gestandaardiseerde wijze jaarlijkse indexen voor reproductie en overleving kunnen worden berekend. In een workshop worden de details vervolgens uitgelegd aan die centrales die zelf ook met de scripts willen gaan werken. In een sessie over de EURING code worden voorstellen voor aanpassingen in de codering besproken. Besloten wordt ondermeer een nieuwe code voor windmolenslachtoffers op te nemen en om de soortenlijst beter af te stemmen op de hedendaagse vogeltaxonomie.

Er is unanieme steun voor het voorstel een internationaal project aan zwartkoppen te starten. Doel van het project is meer licht te werpen op het ogenschijnlijk zeer flexibele migratiesysteem van de zwartkop. Een eerste stap is het stimuleren en standaardiseren van het ringen van zwartkoppen in

Figuur 1. Deelnemers aan de EURING General Assembly op Malta in 2011. Op de voorgrond, in witte shirts, de staf van Birdlife Malta die voor de organisatie zorgde.

Europa. Daarnaast willen we op diverse plekken monsters van veren en nagels gaan nemen ten behoeve van isotopenanalyses waarmee we meer te weten kunnen komen over overwinteringsgebieden van zwartkoppen die tijdens de trek worden gevangen. Tenslotte willen we op een aantal plekken detailstudies met geolocators op gaan zetten. Voordat het project echter van start kan gaan moet meer zekerheid worden gevonden over de financiering ervan. Hopelijk is er binnenkort meer nieuws over dit project te melden!

Er wordt uitgebreid gesproken over de gegevensstroom tussen centrales onderling. De stelling is dat het direct melden van gevonden ringen bij de centrale van herkomst in plaats van bij de centrale in het land waar de ring gevonden werd, of bij beide centrales, tot onnodige extra berichten over en weer leidt en het risico op dubbele meldingen maar ook verlies van gegevens verhoogt. Een deel van de centrales onderschrijft de stelling, andere zeggen er weinig problemen mee te hebben. Melden bij de centrale van herkomst blijft echter noodzakelijk in landen waar geen ringcentrale actief is, of waar de ringcentrale tijdelijk slecht functioneert. Overwogen wordt om het EURING web formulier voor het melden van gevonden ringen te wijzigen en alleen terugmeldingen uit landen waar geen centrale actief is naar het land van herkomst te sturen, en bij terugmeldingen uit de overige landen waar centrales goed functioneren, de informatie uit het webformulier voortaan naar het vindland te sturen. Woutéra van Andel en Henk van der Jeugd

presenteren GRIEL en leggen uit hoe de andere centrales GRIEL kunnen gebruiken om de uitwisseling van gegevens vorm te geven. Een aantal centrales gebruikt GRIEL hier al voor, een aantal andere laat zich tijdens een speciale sessie in kleinere kring het gebruik van GRIEL verder uitleggen. Er blijkt bij een aantal centrales wrevel te zijn ontstaan over de berichtenstroom die GRIEL genereert. Een pijnpunt is het feit dat GRIEL bij elke wijziging van een ring- of terugmelding een nieuw bericht verzendt, ook als de gewijzigde informatie niet relevant is voor de buitenlandse centrale. We beraden ons op het voorkomen van dergelijke berichten. Centrales geven echter ook aan dat de inzage die GRIEL hen biedt in de gegevens van 'hun' vogels die in Nederland zijn teruggemeld vele voordelen biedt.

Eén van de belangrijke taken van EURING is de ondersteuning van ringcentrales die moeite hebben het hoofd boven water te houden. Dit geldt onder andere voor een aantal centrales in Oost Europa. Om deze centrales te helpen wordt een softwarepakket verstrekt dat is geschreven door de Noor Vidar Bakken, waarmee centrales een eigen database kunnen opzetten. Het systeem wordt gepresenteerd en Vidar en de Engelse Chris du Feu (de beheerder van de EURING databank) gaan op bezoek bij de centrales om het systeem te installeren en andere problemen met de gegevensverzameling op te lossen. Een aantal van deze bezoeken heeft inmiddels al plaatsgevonden en leidt tot een merkbare verbetering in de wijze waarop met de betreffende centrales wordt samengewerkt.

In de avonduren en tijdens de pauzes is er volop gelegenheid om allerlei zaken in kleinere kring te bespreken. Er blijkt overal in Europa zorg te bestaan over de financieringspositie van centrales nu de crisis heeft toegeslagen. Ook wordt er druk gepraat over de omgang met gegevens van gekleurde vogels. Er zijn centrales die alle waarnemingen van vogels met kleurringen binnen hun landsgrenzen zelf verwerken, hoewel dat met een enorme personele inzet gepaard gaat. In Nederland kiezen we er voor dat niet te doen. Dat zou ondoenlijk zijn omdat er geen land ter wereld is waar zoveel vogels met kleurringen worden afgelezen. Vogeltrekstation is daarom blij met initiatieven als www.geese.org wat ons veel werk uit handen neemt, maar andere centrales maken zich juist zorgen over het feit dat ze nu van deze en andere websites afhankelijk zijn voor de toelevering van gegevens.

De bijeenkomst wordt zondag afgesloten met een excursie naar het nabijgelegen eiland Gozo. Dit eiland is minder dicht bevolkt dan Malta zelf en biedt nog enkele fraaie kustlandschappen. Deze moeten we helaas wel delen met de jagers; aankomende trekvogels worden onthaald op een salvo gewoersloten. Als ik een kwartelkoning zie aankomen en landen in de vegetatie durf ik mijn kijker niet op de vogel te richten uit angst dat ook de jager die ik verderop zie zitten op de vogel opmerkzaam wordt gemaakt. Het geeft het vogels kijken op Malta een merkwaardige bijmaak.

figuur 2. Een late, nog niet vliegende, kuhs pijlstormvogel wordt gevonden tijdens een bezoek aan een grote kolonie waar jonge pijlstormvogels worden geringd door Maltezer ringers. Een buitenkansje een dergelijke vogel van dichtbij te kunnen bekijken!

Kijk voor meer informatie over de door EURING georganiseerde bijeenkomsten op <http://www.euring.org/meetings/index.html>. De volgende General Assembly zal in 2013 worden georganiseerd in Finland.

Henk van der Jeugd, h.vanderjeugd@nioo.knaw.nl

Rekenen met RAS: regels voor gegevensbeheer

Christian Kampichler & Henk van der Jeugd

Het RAS project is en blijft onveranderd populair bij ringers: op dit moment zijn er meer dan 160 actieve projecten aan ruim 40 soorten! Tot nu is er nog weinig aandacht besteed aan het beheer van de gegevens en de verwerking daarvan. In het kader van een samenwerkingsproject met SOVON, Vogelbescherming en de Radboud Universiteit Nijmegen is nu een aanvang gemaakt met het berekenen van de jaarlijkse overleving van een aantal vogelsoorten op basis van de RAS gegevens. De gegevens worden vervolgens gebruikt in populatiemodellen waarmee het risico op uitsterven van soorten met bepaalde kenmerken in kaart wordt gebracht en aan de hand van demografische gegevens (gegevens over reproductie en sterfte) een 'early warning'systeem wordt opgezet om negatieve ontwikkelingen vroegtijdig te kunnen signaleren.

De eerste analyses aan een achttal soorten zijn inmiddels uitgevoerd. Niet alle projecten konden worden meegenomen, en binnen projecten konden niet alle jaren gebruikt worden. Van een aantal projecten was de looptijd nog te kort (minder dan 3 jaar), en binnen een aantal projecten waren er te weinig gegevens om analyse mogelijk te maken. Als vuistregel wordt gehanteerd dat minimaal 20 teruggevangen individuen per jaar nodig zijn om zinvolle analyse mogelijk te maken. In de praktijk ligt dit iets genuanceerder. Meer terugvangsten zijn nodig als er veel vogels geringd worden!

Het is heel belangrijk dat u zich bij uw RAS project aan de volgende regels houdt, anders kunnen de gegevens niet gebruikt worden voor analyses:

1. Voer alléén gegevens in van de doelsoort van het RAS project.
2. Ring elk jaar binnen hetzelfde gebied!
3. Vogels van de doelsoort die u buiten het vaste RAS gebied ringt voert u *niet* in op het RAS project.
4. Heeft u een jaar minder tijd, verlaag dan de ringinspanning in het hele gebied, ring niet alleen in een deelgebied.
5. Indien echt nodig of gewenst, mag u uw RAS uitbreiden. U mag het echter niet inkrimpen! Heeft u het gebied eenmaal vergroot dan dient u in het vergrote gebied te blijven ringen.

Meer over RAS spelregels en resultaten in CES-RAS nieuws nummer 5 dat binnenkort uitkomt.